SVOBODA

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CI No. 139. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JULY 23, 1994. CENTS 50 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 23-го ЛИПНЯ 1994. Ч. 139. РІК CI

УКРАЇНСЬКІ ДЕМОКРАТИ КРИТИКУЮТЬ Л. КУЧМУ

Київ (УНІАР). — Тут 21-го липня партії та організації демократичного спрямування оприлюднили спільну заяву, у якій висловили глибоку стурбованість намірами новообраного Президента.

Українська Республіканська Партія, Народний Рух України, Демократична Партія України, Товариство „Просвіта", Демократичне Об'єднання „Україна" уважають інавгураційну промову Президента Леоніда Кучми закликом спиратися у своїй діяльності на антиукраїнські та антидемократичні сили. З цього приводу у заяві сказано, що розсіялися надії ніби Л. Кучма висловлював проросійські гасла лише у розпалі передвиборчої боротьби: у своїй інавгураційній промові він знову закликав до „евразійського простору" і проголосив намір зробити в Україні офіційною російську мову.

„Евразійський простір, де Президент бачить на перших ролях Україну, є не що інше, як простір, котрий економічно і політично підпорядкований Росії. Історично, географічно й геополітично Україна належить до Европи. Нові технології та демократичні традиції можуть прийти в Україну передусім з Европи. 19-го липня у Москві на засіданні міністрів оборони та закордонних справ країн СНД обговорювалися питання про єдине громадянство, спільні кордони, колективну оборону, парляментарну асамблею країн СНД. Якщо Президент Кучма підтримає пляни Росії щодо перетворення СНД на нову наддержаву, це приведе до кривавого конфлікту, бо добровільно Україна в нову імперію не піде. Бажання Президента надати офіційного статусу російській мові є не що інше як нав'язування двох державних мов. Це суперечить навіть законові про мови", — сказано у спільній заяві.

ПИСЬМЕННИКИ ПРОТЕСТУЮТЬ

Київ (УНІАР). — Тут 21-го липня в газеті „Літературна Україна" надруковано звернення Спілки Письменників України до Президента Леоніда Кучми. У зверненні висловлено протест з приводу програмових засад новообраного Президента, спрямованих на затвердження російської мови як офіційної.

Спілка Письменників України остерігає Президента України, що це „може причинитись не до консолідації народу, а до розбрату і розколу України". Письменники нагадали, що у законі про мови надані право усім національним меншинам користуватися рідною мовою, а виділення одної з них буде несправедливим у відношенні до інших.

Українська делеґація повернулася з Італії

Київ (УНІАР). — Сюди 17-го липня повернулася з італійського міста Трієст урядова делеґація України, очолювана прем'єр-міністром Віталієм Масолом. Члени української делеґації взяли участь у засіданні Асоційованої ради в рамках Центральної европейської ініціятиви (ЦЕІ).

Крім участи у засіданнях Асоційованої Ради ЦЕІ, керівник української делеґації В. Масол зустрівся з керівниками урядів низки країн, делеґації яких також прибули до Трієсту. Під час зустрічі з прем'єр-міністром Румунії Ніколае Вакарою В. Масол обговорив питання завершення підготови політичних міжурядових документів та економічної співпраці. З керівником польського уряду Вольдемаром Павляком домовився про зустріч наступного місяця з метою обговорення конкретних галузей у двосторонній співпраці. З канцлером Австрії Франтом Враніцьким обговорено механізми надання Україні кредиту та домоги австрійських фахівців у налагодженні фармацевтичної промисловости України. Прем'єр-міністер Італії Сільвіо Барлюсконі дав згоду найближчим часом відвідати Україну.

КОНКУРС ІМ. С. ЛЮДКЕВИЧА В ТОРОНТО

Торонто. — Тут від 29-го вересня до 2-го жовтня 1995 року проходитиме музичний конкурс імені Станислава Людкевича. Конкурс влаштований Українським Музичним Фестивалем під патронатом Ради справ культури Світового Конгресу Українців. Категорії: фортепіяно, скрипка, сольоспів та бандура. Зголошуватися слід до 1-го червня 1995 року на адресу: Ukrainian Music Festival. 209 Riverside Dr., Toronto, Ont.M6S, 4A8, Canada.

Телефон для інформацій (416) 762-9158.

„В Україні буде лише українська держава"

Одеса (УНІАР). — Тут у середу, 20-го липня, провід одеської обласної організації Української Республіканської Партії поширив заяву з гострою критикою намірів Президента України надати російській мові статусу офіційної. У заяві зазначається, що з 52-ох мільйонів населення України, за нього проголосували лише 14 мільйонів. „Це — не вся Україна. В Україні буде лише українська держава!", — підкреслили автори заяви.

Рішучий протест з приводу намірів надати російській мові статусу офіційної висловлено у листі до Президента України Леоніда Кучми від організацій НРУ та КУН Іллічівська Одеської області.

У Києві президент концерну „Правекс" Леонід Черновецький на запитання кореспондента УНІАР, як він ставиться до можливого входу України до економічного союзу, відповів, що Україна повинна налагоджувати економічні зв'язки з усіма державами, з якими їй вигідно. На сьогодні, за словами Л. Черновецького, найбільш корисними партнерами України є держави колишнього СССР, які вийшли з одної системи і пов'язані інфраструктурами виробництва. Проте співробітництво треба налагоджувати так, щоб зберегти державну незалежність України.

ПРЕЗИДЕНТ, УРЯД І ВЕРХОВНА РАДА ГОТОВІ ДО СПІВПРАЦІ

Київ (УНІАР). — Тут у середу, 20-го липня, засоби масової інформації оприлюднили спільну заяву Президента України, голови Верховної Ради і прем'єр-міністра України, у якій сказано: „Вибори Президента України, депутатів Верховної Ради України та місцевих рад дали можливість в основному завершити в центрі і на місцях процес формування нової влади.

Високою громадською активністю у виборах народ України спростував недалекоглядні прогнози щодо його волевиявлення, однозначно підтвердивши невдоволення людей станом у власній державі. Катастрофічне падіння виробництва, масове зубожіння населення, нестримне зростання злочинности і корупції, що поставили державу перед загрозою національної катастрофи і втрати незалежности, зумовили вибір народу України на користь нових політиків і нової політики.

Більше, ніж хто, розуміючи складність ситуації, відчуваючи відповідальність за долю народу України і майбутнє нашої держави, ми бачимо шляхи виходу з кризи, ясно усвідомлюємо життєву необхідність узгодженої діяльности всіх ланок влади як важливої умови злагоди в суспільстві.

Підставою для такої злагоди є наше спільне розуміння нагальної потреби зупинити падіння життєвого рівня переважної більшости громадян країни і забезпечити його поступове зростання шляхом відновлення виробництва, структурної перебудови економіки, впорядкування валютно-фінансової системи, соціяльного захисту трудящих, усього населення. На цьому шляху маємо намір здійснити рішучі кроки для удосконалення системи відносин центральних органів влади з місцевими органами, завершення формування цілісної системи виконавчої влади на чолі з Президентом, поширення демократичних засад самоуправління при одночасному зміцненні державної дисципліни, законности і правопорядку.

Ми заявляємо про готовість неухильно дотримуватися діючої конституції, положення якої можуть змінюватися лише на основі компромісів, узгоджень, доброї волі всіх сторін.

З метою консолідації суспільства, конструктивної взаємодії різних політичних сил з владою вважаємо за потрібне запропонувати та здійснити ряд конкретних ініціятив, поширити практику регулярних взаємних контактів, ввести за правило систематичні інформування населення про дії влади та її керівників через пресу, телебачення і радіо щодо внутрішньої та зовнішньої політики держави.

Ми розуміємо потребу зміцнення рівноправних економічних та політичних зв'язків з різними країнами світу, особливо з Росією, Білоруссю, іншими країнами на території колишнього Радянського Союзу, зберегти традиції дружби між їх народами. Вважаємо своїм обов'язком забезпечити необхідну підготову до спільного відзначення перемоги радянського народу у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 років.

Будучи переконані, що авторитет влади повністю залежить від того, наскільки її дії відповідають інтересам більшости народу — робітників, селян, інтелігенції, ветеранів і молоді, — ми звертаємось до народу України з цією заявою, розраховуємо на розуміння і підтримку наших спільних дій політичними партіями, громадськими організаціями та рухами, трудовими колективами, кожним, кому не байдужа доля України".

В Україні

(З інформацій УНІАР)

КИЇВ. — Новообраний Президент України Леонід Кучма зустрівся 15-го липня з головою правління фірми Сіменс Генріхом фон Пірсльом. Президент України подякував керівництву фірми за готовість інвестувати в українські основні галузі народного господарства. За словами Л. Кучми, Україна поглиблюватиме зв'язки з усіма закордонними партнерами, оскільки й потрібні технологія та обладнання для подолання існуючих перешкод.

ЛЬВІВ. — Тут тривають урочистості з нагоди 50-річчя створення Української Головної Визвольної Ради, яка була одним із центрів національної визвольної боротьби українського народу. У соборі св. Юра з нагоди цієї річниці відслужено Молебень.

КИЇВ. — В Україні відкрито 12 родовищ золота. Як повідомив голова Державного комітету України з геології та використання надр Микола Гавриленко, перший етап програми „Золото", розроблений Державним комітетом України — це задоволення потреб держави. Він розрахований на сім років. Другий етап — створення надійних валютних резерв для підтримки народного господарства держави.

СЕВАСТОПІЛЬ. — Відомий кримський правозахисник Ігор Стратілаті оприлюднив свою заяву в газеті „Кримські Ізвестія", у зв'язку з розбійним нападом на нього групи невідомих, на що міліція зареагувала цілком пасивно. Таке ставлення міліції, на думку І. Стратілаті, свідчить, що напад організований керівниками Криму, оскільки Стратілаті неодноразово критикував Юрія Мешкова та інших керівників півострова.

КИЇВ. — Амбасадор Великобританії зустрівся з представниками Державного комітету сприяння підприємництву. Він сказав кореспондентам, що зустріч була корисна і що існують можливості співпраці не лише між урядами двох держав, але й між підприємцями. Плянується створення інформаційної бази даних, інвестування в українських підприємствах і дизайн. Голова Державного комітету сприяння підприємництву Микола Сидоренко повідомив, що подібні зустрічі плянуються з амбасадорами усіх країн „великої сімки", акредитованими в Україні.

КИЇВ. — Національні космічні агенства України і Австрії підписали протокол про напрямки співпраці. Основна увага на переговорах приділена аналізуванню досвіду двох країн у космічній галузі, який визнано взаємокорисним і перспективним щодо здійснення спільних проєктів.

У ВІЛЬНЮСІ ВИЯВИЛИ МАСОВІ ПОХОВАННЯ ЖЕРТВ СТАЛІНІЗМУ

Вільнюс, Литва. — У центрі литовської столиці працівники місцевих органів безпеки виявили масові поховання литовців, репресованих в кінці Другої світової війни сталінським режимом. Розшук почався 4-го липня, а вже через тиждень розкопувань знайдено понад сто тлінних останків. Очікується, що серед них є скелети декількох генералів литовської національної армії та Архиєпископа Вільнюського. Кожний череп має кулевий отвір і це говорить саме про спосіб вбивства, який застосовувався совєтськими катами.

Генеральний директор литовської служби безпеки Юргіс Юргеліс повідомив, що розшуки будуть продовжуватися, оскільки є підстави вважати, що від 1944 до 1947 року енкаведисти застрілили щонайменше 1,000 литовців. Пошук почався після того, як у 1991 році в архівах КҐБ вдалося знайти згадку про масові вбивства у Вільнюсі. Здебільшого вони здійснювалися в самому центрі міста, поміж енкаведівськими гаражами.

Ю. Юргеліс запевнив, що литовська прокуратура проведе ґрунтовне слідство з приводу нововиявленого злочину сталінізму, і якщо винних буде знайдено, то всі вони стануть перед судом.

У Філядельфії проводять опити новоприбулих українців

Філядельфія. — Національний науково-дослідний інститут проблем старіння виділив фонди для проведення дослідження на тему: „Втікачі, статус етнічної меншости та довгочасне піклування". Працю проводять дві наукові установи — Пенсильванійський університет та Філядельфійський геріятричний центр. Мета проєкту — з'ясувати труднощі, з якими зустрічаються іміґранти, шукаючи суспільних та медичних послуг для старших людей віком понад 65 років.

Вивчається чотири етнічні громади — українську, жидівську камбоджійську та в'єтнамську. Головний керівник — професор Невілл Страмф з Пенсильванійського університету. Д-р Аллен Ґліксман (Філядельфійський геріятричний центр) керує дослідженням в українській та жидівській громадах.

Інтерв'ю в українській громаді проводять Олена Митник та Світлана Шевченко. Серед головних питань, що цікавлять науковців, — рівень мовних навиків, забезпечення транспортом, хатня допомога, досвід будь-яких контактів, які респондент можливо, мав з агенціями, що надають медичні та суспільні послуги старшим людям. Робиться інтерв'ю з жінками віком від 18 до 65 років, які доглядають за старшою людиною (65 років або більше), а також і з самими старшими людьми. Ті, хто дають інтерв'ю, мають бути українці, що приїхали з колишнього Совєтського Союзу протягом останніх 10 років та мешкають у Філядельфії та її околицях. Кожна особа отримає грошову компенсату у сумі 40 дол.

За додатковими інформаціями слід телефонувати на число (215) 456-1499.

У СВІТІ

В МІСТЕЧКУ САВТ ШУНЕГ, на ізраїльському березі Мертвого моря, відбулися переговори між міністром закордонних справ Ізраїля Шімоном Пересом і міністром закордонних справ Йорданії Салямом Маджалі. В кінці дялогу обидва міністри дали до зрозуміння, що коли в неділю, 25-го липня, у Вашінґтоні зустрінуться ізраїльський прем'єр Іцак Рабін і йорданський король Гуссейн, то в цей момент країни вийдуть з офіційного стану війни, в якому перебувають декілька десятиріч. У 1948 році Йорданія приєдналася до інших арабських країн, що проголосили війну тоді створеній жидівській державі. В розмові з журналістами король Гуссейн сказав, що до церемонії підписання мирного договору з Ізраїлем мине ще декілька місяців, однак він разом з тим підкреслив, що не збирається зволікати з цим договором через антизраїльське наставлення Сирії.

ІРАНСЬКИЙ ДУХОВНИЙ лідер аятолла Гаменеї знову виступив з відверто антиізраїльською та антизахідною промовою. Він назвав Ізраїль „символом державного тероризму" і „бідою для людства". Іранський провідник категорично відкинув звинувачення на адресу ісламської республіки з приводу кривавої акції в Буенос-Айресі, сказавши, що Іран „не потребує вдаватися до тероризму, бо володіє такою могутньою зброєю, як динамічна думка, логіка і справедливість".

УРЯД ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ повідомив, що розпочинає публікувати розсекречені совєтські архівні документи, що стосуються Корейської війни 1950—53 років. Ці документи російський президент Борис Єльцин передав президентові Південної Кореї під час його недавньої московської візити. Як ствердив представник південнокорейського міністерства закордонних справ Чан Гі Го, архівні матеріяли засвідчують, що війну розпалила комуністична Північна Корея, а перед її початком пйонґянґські керівники радилися з урядами Совєтського Союзу і Китаю щодо дати збройного нападу на південь.

ТИЖДЕНЬ ТОМУ прем'єр-міністер Італії Сільвіо Берлюсконі видав декрет, який дуже обмежує права слідчих і, властиво, унеможливлює проведення загальноіталійської кримінальної операції „Чисті руки". Працівники італійської прокуратури виступили з протестом, звинувачуючи прем'єра у бажанні взяти під захист високопоставлених осіб, причетних до мафіозних структур. Парляментарна опозиція стала на бік слідчих, тому С. Берлюсконі довелося скасувати свій декрет.

МОСКОВСЬКА ГАЗЕТА „Ізвестія" вмістила статистичні дані, які засвідчують, що в пиятиці росіяни не мають собі рівних у світі. В 1992 році на кожну особу в цій країні припадало по 14 літрів алкоголю і зберігається тенденція до дальшого збільшення цієї кількости. Медичні спеціялісти певні, що чим вищий рівень споживання горілки, тим більше падає в Росії рівень тривалости життя.

В АРҐЕНТИНІ НАРОСТАЄ УРЯДОВА КРИЗА

Буенос-Айрес. — Невдовзі після вибуху в арґентинській столиці, у висліді якого знищено будинок з бюрами головних жидівських організацій, президент країни Карльос Менем спеціяльним декретом створив секретаріят в питаннях безпеки і захисту суспільства. Ця нова державна структура покликана контролювати діяльність федеральної поліції, військово-морського департаменту і жандармерії. Загальна кількість працівників у цих службах перевищує 60,000 осіб. Президентський декрет зобов'язує всі ці служби надавати новоствореному секретаріятові, який підлягає безпосередньо керівникові держави, всю необхідну інформацію.

Рішення президент К. Менема викликало опір у вищих колах влади. Начальник федеральної поліції Хорге Люїс Пассеро, його перший заступник і ще декілька високопоставлених поліційних старшин повідомили про свою резиґнацію.

Проти президентського декрету виступила провідна опозиційна партія Арґентини Громадський радикальний союз і ряд інших громадських організацій. Якщо вищі поліційні чинники трактують декрет як обмеження своїх прав і повноважень, то політичні і громадські діячі остерігаються, що створений секретаріят має своєю ціллю зосередити в руках президента більшу владу, ніж передбачає конституція. На їхню думку, нова структура дасть президентові можливість контролювати діяльність опозиції, тобто боротися не так з тероризмом, як з вільною думкою в суспільстві.

Крім діячів опозиції, законність рішення президента ставлять під сумнів навіть деякі члени його уряду і його однопартійці.

ПРАПОРИ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія (М. Борецький). — Тут в середу, 24-го серпня, за заклик Громадського комітету для відзначення третьої річниці незалежности України на приміщеннях українських організацій і приватних домах українців і американців українського роду повіватиме український національний блакитно-жовтий прапор поруч зоряного американського прапора.

В АМЕРИЦІ

ЗВІТУЮЧИ ПЕРЕД Банківською комісією в Сенаті, директор Федеральної ради валютних резерв Алан Ґрінспен зазначив, що цьогорічні чотири підвишки відсотків на короткотривалі позички можуть бути недостатніми у припиненні інфляції в майбутньому. Він підкреслив, що це питання залишається відкритим, бо урядові економічні показники в цей час не представляють ясної картини. Одначе він вперше наголосив, що для країни та її економіки краще, як відсотки будуть високими. Ці його заввяги відразу викликали реакцію на американських акціонерній та облігаційній біржах, припускаючи що відсотки в скорому майбутньому таки знову будуть підвищені.

ЗНАВЦІ КОМП'ЮТЕРНОЇ системи безпеки кажуть, що неуповноважені комп'ютерні програмісти у ЗСА і з-за кордону добралися до багатьох таємних урядових і військових комп'ютерних мереж, які получені з ґльобальною мережею Інтернет. Речниця Інформаційної агенції оборонних систем у середу, 20-го липня, сказала, що „немає підстави думати про проникнення цих програмістів у систему наказів і контролі. Все ж таки агенція підтвердила, що наражені комп'ютерні системи включають досліди балістичної зброї, проєкти нових кораблів і літаків, військові платні, офіційні документи персоналу та комп'ютерні досліди в ділянці безпеки.

АМЕРИКАНСЬКІ ОФІЦІЙНІ чинники підтвердили, що переговори між ЗСА та Північною Кореєю в Женеві поновляться вже за кілька тижнів. Вінстон Лорд, асистент державного секретаря для азійських справ, сказав, що дата для переговорів повинна бути установлена до часу зустрічі офіційних чинників деяких азійських країн у Тайлянді, що заплянована на наступний тиждень.

НАЙНОВІШІ ДОСЛІДИ перепроваджені науковцями Джан Гопкінс школи публічного здоров'я стверджують, що у 2000 році ЗСА будуть мати надвишку лікарів на 165,000 осіб. Понад 90 відсотків з них це будуть спеціялісти, тому пропонують, щоб спрямовувати студентів медичних шкіл у відділи загальної медицини.

ГОЛОВА УПРАВИ телевізійної компанії Сі-Бі-Ес Лоренс Тіш відкинув чутки нібито він збирається продати цю компанію. Однак його категоричний тон ніяк не вплинув на фінансистів, і акції на Сі-Бі-Ес впали у вівторок, в останні хвилини перед закриттям нюйоркської біржі, на п'ять долярів. Ціна їх при закритті біржі становила 307 дол.

ГАЗЕТА „НЮ ЙОРК ПОСТ" повідомила, що подружжя Даніел та Евелін Бененфелд зі Сан-Дієго подало до суду інвестиційний банк Меррил Линч, звинувачуючи його у порушенні контракту. Бененфелд, серед сотень інших громадян, вклали капітали в інвестиційний фонд дорогоцінних монет часів античности і середньовіччя. Виявилося, що ті всі монети, на загальну суму 3,3 мил. дол. раптом зникли. Цією справою вже зайнялася поліція.

АЛЬМАНАХ '95

У 1995 році припадає 50-ліття закінчення Другої світової війни. Цій темі й буде в основному присвячений Альманах УНС '95. Просимо авторів надсилати матеріяли до 20-го серпня цього року. — Ред.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні:
(202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $55.00, на півроку-$32.00, на 3 місяці-$17.00.
Для членів УНСоюзу $30.00 річно. За кожну зміну адреси-$1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріали. Незамовлені матеріали повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою.
За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Яка державна система України?

Відсутність власної конституції в Україні залишає без відповіді питання про державну систему. Вона демократична, але в рамках демократії може вміщатися сильна, або слаба влада, сильний, або слабий президент і невідомо які компетенції парляменту. За минулий час від 1991 року ми вже мали дві Верховні Ради, обидві незацікавлені у схваленні конституції, яка є основним законом кожної держави, визначує державну систему і визначує компетенції керівних чинників держави, її президента, парляменту та незалежного суду. Леонід Кравчук кинув на адресу теперішньої Верховної Ради гіркий докір, що вона легковажила собі проблему конституції, але справедливість каже ствердити, що в цьому була також чимала вина Кравчука, знаменитого репрезентанта державности України перед зовнішнім світом, але поганого адміністратора і людини, яка не мала енергії, потрібної для здобуття собі авторитету у Верховній Раді. На цьому місці не раз зверталося увагу, що Україна є в тому щасливішому положенні від Росії, що в Росії існує перманентна боротьба за владу між парляментом і президентом, а в Україні, при всіх її неполадках, такої боротьби нема.

Чуємо, що новий Президент в особі Леоніда Кучми, хоче мати поважні компетенції, або простіше сказати, він хоче бути Президентом із сильною рукою. Тут місце на конфлікт з Верховною Радою, голова якої Олександер Мороз, є протилежної думки: він хотів би мати президента як мога найслабшого, з найменшими компетенціями, і Верховну Раду, український парлямент, як вирішний чинник, однаково законодатний як і виконавчий, і зі слабим також Урядом. У теперішньому стані відносин в Україні безумовно потрібна сильна керівна рука. Демократія в Україні була і є така розхристана, що розвинулася злочинна „мафія", яка розкрадає державу, а гроші, здобуті за експорт, вміщає на приватних контах у закордонних банках та розпанощилось загальне хабарництво. Якщо дійсно між Президентом Кучмою й Верховною Радою О. Мороза прийде до зудару на тлі визначення компетенцій Президента і парляменту, то може створитися така ситуація, що всі ті, які попадали в розпуку, що програв Кравчук і виграв Кучма, будуть хвалити Кучму.

У новітньому періоді історії економіка, а не ідеологія, є пріоритетом держави. У дотеперішніх заявах Л. Кучми була мова, що він обнизить податки, збільшить платні та взагалі займеться реформою економіки. Воно тісно пов'язане з недавнім рішенням „великої сімки" на її конференції у Неаполі, де признано Україні 4 біл. дол. з передумовою, що буде переведена приватизація промислових заведень і реформа економіки. Знаємо, що технократи в Україні, тобто директор фабрик та інших промислових заведень, до яких належав також Л. Кучма, були і напевно є далі противниками приватизації великих промислових заведень, бо вона вдаряє по їхніх кишенях. Цікаво, як поставиться Кучма до перспективи отримання такої великої фінансової допомоги від західнього капіталу, при одночасному його тісному зв'язку з промисловими бонзами в Україні.

Так, чи сяк, західня преса правильно передбачує нову еру в Україні, в якій можуть виринути нові проблеми, позитивні реформи, але й неґативні зудари між керівними чинниками держави. Невідомо ще теж, як уявляє собі Кучма тісніший економічний зв'язок України з Росією при збереженні повної державної незалежности України.

МІНІСТЕР ОБОРОНИ Хорватської співдружности Герцеґ-Боснія Владімір Шоріч наказав хорватським військовим формаціями залишити Мостар, щоб ще до кінця липня цілком демілітаризувати це місто. Мусулмани покищо не проголосили про виведення своїх військ. Згідно з новим женевським пляном поділу Боснії, Мостар має перейти під опіку Европейського союзу. Цими днями сюди приїде міністер закордонних справ Німеччини Клявс Кінкель і представники урядів Франції та Греції, щоб випрацювати проєкт відновлення нормального цивільного життя в Мостарі.

Н. Н.

ЗБЕНТЕЖЕННЯ ЗАХОДУ ВИБОРАМИ В УКРАЇНІ

Вибір Леоніда Кучми на Президента України був для всіх несподіванкою, але нас не збентежив. Інша справа із західньою пресою. Стівен Ерланґер, добре зорієнтований у проблематиці сходу Европи, надіслав був до „Ню Йорк Таймсу" добру і правильну кореспонденцію про вислід виборів в Україні і ми її на цьому місці реферували. Не можна цього сказати про всіх членів редакції названого великого американського щоденника. У числі з 16-го липня ц. р. знаходимо редакційну статтю п. з. „Етнічна політика на Сході". Національний момент може грати ролю в Естонії, бо естонці втомлені і обурені все ще перебуванням на їх території російського війська. Але той національний момент не грав ніякої ролі у виборах Президента в Україні, бо однаково Леонід Кравчук як Леонід Кучма є українцями. Сумнівно теж, чи загал виборців в Україні думав про відношення до Росії та взагалі про українсько-російські взаємини. В Україні як і в усьому світі величезна більшість керується у своєму виборі кандидата не „високою політикою", а своїми безпосередніми інтересами та ще й може симпатіями і антипатіями до кандидатів. Як в останніх виборах президента в Америці так і в Україні головну ролю грала не національність, ані не партійна ідеологія, а економіка, дорІжня, безробіття, малі заплати службовикам та високі ціни на всі продукти і загальний безлад. Всі ми погоджуємось, що Леонід Кравчук був прегарним репрезентантом української держави перед зовнішнім світом, але не був добрим адміністратором і не мав рішучости у прикороченні постійного розкрадання державного майна „мафіозами". Леонід Кучма використав ту ситуацію обіцянками направити економічну ситуацію, збільшити платні і тим подібні блага сірим українським людям. Тут аналогія з Биллом Клінтоном, який у своїй передвиборчій кампанії обіцяв був створити мільйони нових місць праці і завдяки цій і іншим обіцянкам переміг Джорджа Буша.

Не тільки автор згаданої редакційної статті у „Ню Йорк Таймсі", але і більшість американських журналістів і телевізійних коментаторів дуже часто переплутують патріотизм з націоналізмом. У тій статті в „Ню Йорк Таймсі" говориться, що „Львів є фортецею західньо-українського націоналізму". За енциклопедичною дефініцією — націоналізм є патріотизмом, який змагає до своєї держави, де є політична свобода і можливість розвитку культури. Таким чином всі ми є націоналістами, але не всі є шовіністами, чого американські діячі преси не відрізняють. У будові держави вирішну ролю не грає ідеологія, а конструктивізм, реальний підхід до існуючих проблем і розв'язування їх у межах реальних можливостей, згідно з дефініцією Бісмарка, що „політика є мистецтвом можливости".

Державний патріотизм проявився у виборах президента в Білорусі в той самий день, коли були вибори в Україні. Новим президентом став там Александер Лукашенко, який переміг тамошнього прем'єра Вячеслава Кебича, який як правильно каже автор статті в „Ню Йорк Таймсі" што вхав Білорусь в єдність з Росією . Можна здогадатися, що білоруси переконалися, що заведена у них єдність рубля довела фактично до ліквідації їхньої держави, бо окрема рідна валюта є атрибутом державности так само, як такими атрибутами є конституція і військо. Відсутність досі власної конституції і визнаної Міжнародним монетарним фондом валюти є головною причиною підходу демократичного заходу до України як до повноцінної держави.

Приходиться ще раз повторити, що слід терпеливо вичекати як буде діяти новий Президент України. В західньому світі кожний новообраний президент виступає перед парляментом з „експозе", в якому схоплений плян його внутрішньої, зовнішньої і торговельної політики. Чи Л. Кучма виголосить таке „експозе" — не відомо, бо тамошній політичний ритуал все ще не скристалізований. Чули ми тільки, що він змагатиме до сильнішої влади, ніж мав її Кравчук і на тому тлі може прийти до його конфлікту з Верховною Радою. Чекаємо теж, який буде повний склад Кабінету Міністрів, бо кожний новий президент переводить деякі зміни. Все це музика найближчого майбутнього.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про любов до річниць

Як довго тільки пам'ять моя сягає — завжди в українській спільноті була любов до різних потрібних і непотрібних роковин, „-літь" та відповідних до цього загальногромадських чи партійно-групових святкувань. Коли хтось із читачів буде переконувати, що ці численні роковини подій з нашої історії тепер дуже потрібні з уваги на те, що в Україні їх понад півстоліття не можна було святкувати, то можемо без вагання доказати, що різні конечні і не надто конечні річниці святкували ми постійно в цілій діяспорі, а наші земляки під совєтським режимом відзначали хоча і як нерадо, але іншого роду свята і „-ліття".

Тому тепер у повені тих постійних святкувань різних роковин таки насувається питання, чи це конечне і чи можна зосередити стільки енерґії, часу, грошей та емоційного насаження саме на таку ціль. Розуміється, не можна проминути мовчанкою круглі та знаменні історичні дати, але чи треба доконче відзначати їх завжди у той самий стереотипний і так поверховий спосіб з'їздів, академій, бенкетів, зібрань із прапорами чи відслоненням пам'ятників сумнівної мистецької вартости?

Від таких способів роковин у нас саме тепер аж роїться. Коли б знайшовся у нас економіст, що підрахував би принаймні приблизно, які величезні гроші йдуть на такі цілі, то це б дещо охолодило запал організаторів до таких святкувань, бо може б хтось таки подумав, скільки корисного та потрібного можна б було за кошти кількох пам'ятників чи з'їздів зробити в Україні.

Але такий ще у нас не знайшовся, а українська преса і на Заході, і в Україні переповнена повідомленнями про різні річниці та як їх „багатолюдно і величаво відзначали". Це гарно і потрібно згадати наших визначних героїв, політичних чи культурних діячів, віддати їм честь і поставити на передове місце, коли вони досі такого признання не мали. Але щоб це було справедливе і доцільне, воно мусить бути підтримане історичними фактами, а не здуманими і мусить бути подане у відповідній формі тому поколінню, що цієї правди не знає або не вивчило. А тим часом у нашій любові до річниць ми часто відзначаємо їх самі між собою,а в палких промовах дипломатично промовчуємо деякі факти з нашої недавньої історії, мовляв, „щоб нікого не вразити". Чи такий спосіб відзначування роковин приносить користь? Чи не є він дуже звичайним, ось так, з любові до таких імпрез, яка у нас не вгасає?

Може треба потішатися надією, що ця пошесть поверхових святкувань десятків річниць промине чи згасне з часом, коли залишаться ті, що такої любови не мають. Перебуваючи недавно на одному з таких характеристичних у нашій спільноті святкувань однієї історичної річниці, я уявила собі таке „кругле" „-ліття" за десять років у цій самій залі. Тепер вона була переповнена сивоголовими батьками народу вже не „шістдесятників", а „сімдесятників" і лише в одному місці як самітня квітка видніла темна голова відомої політичної активістки ниЖче п'ятдесятки. І я немов у сні-примарі бачила за десять років цю залю порожню, лише з одним зайнятим місцем, на якому сидить наша молода патріотка... А може любов до святкування річниць передається у нас з роду в рід, як навик, якого не можна позбутися?

О-КА

Ярина Тудорковецька

ЩЕ ОДИН ПРІОРИТЕТ У ДОПОМОЗІ УКРАЇНІ

Таким переоченим, недогляненим пріоритетом у допомозі Україні є брак уваги як досягнути зміни людського типа, тобто приспішити терапію „гомо совєтікуса". Наприклад, ми констатуємо факти, критикуємо і ставимо вимоги до демократів України, не беручи до уваги, що вони також продукт гомосовєтизму. Їх сучасний демократизм є першими, того роду, кроками. Їх розуміння демократії в теорії та практиці є неповне, головно політичного плюралізму. Вміння толеранції та володіння позитивом опозиції є політичним шліфом, осягнутим на Заході. „Гомо совєтікус", за малими виїмками, не практикував опозиції, ні толеранції, лише був змушений до приказу і виконання. Також до мистецтва крутійства, перехитрювання держави, її законів.

Дивує, як можна демократизувати суспільство України без того, щоб перш за все видати колосальну енерґію на: терапію психології та ментальности цілосного післякомуністичного, деіндивідуалізованого суспільства; на аналізування його симптомів та самоусвідомлення неґативів; рівночасне конечне навчання суспільства щодо суті демократії та індивідуалізму, їх зразків у світі: родинно, соціяльно, державно. Основний індивідуалізм, толеранція та законоповинність. Політична опозиція з однієї сторони, з другої рухомість реформаційна. Без десовєтизації сучасного людського типа не може відбутися перехід у нову економіку, у новий етап росту. До цього далека дорога. (Тут прикладом навіть історія початків ЗСА з хаосом, домінацією ковбоя, а згодом етап мафіозности та корупції — аж до сучасного сповненого законом, порядку).

Конечно загально доступної студії, вияснювання суспільству України про західнього типу економіку, підприємництво, банки, фармерство, бюрократію тощо. Новий підхід до дитини як цінного індивідууму. Увага до уздоровлення родини, перевірювання ситуації жінки в Україні родинно, соціяльно. Конечний широкозакроєний національний аспект: цілеспрямування до позитивів самопроєкції українськости: тут слід взяти до уваги вклад України у цивілізацію людства, починаючи Мізинською культурою 25, 000 літ тому; здобутися на аґресивність проти т. зв. спільноти Русь-Росія. Тут треба вияснення з точки зору колоніяльної приналежности 1000 літ тому Московії до Києва, як його північної колонії і тому вплив центру на північну периферію: релігією, культурою, мовою, архітектурою, мистецтвом, літературою, кодами правними, торгівлею — до 1169 року. Нова зустріч у половині XVII століття як партнери проти Туреччини та Польщі. І тоді 1713 року перезвана Московія на Росію та інкопорований період Київської Руси-України в історію Росії.

Про демократичні традиції України, починаючи 6, 000 літ матріярхальною Трипільською культурою, почерез гуманні права „Руської Правди", „Поученія Мономаха", почерез період козаччини, в конституції УНР 1918 року (де дано права меншинам, голосування жінок, як друге в Европі).

Історія комунізму під кутом злочину супроти України, її ґеноцидів на безпосередній приказ з Москви.

Призадумання над процесом прочищення морального. Зразки спроб в інших післякомуністичних націях. Наприклад, у Чехії „люстрація" (члени парляменту евентуально самі зрікаються своєї функції по секретній перевірці їх документів в архівах минулого, отже без публічного суду).

Побуджувати приспану пам'ять України про її ґеноциди — загальний опит населення: хто у родині був знищений, репресований, депортований.

Також опит населення: хто прибув в Україну за 70 літ комунізму, отже на місце фізично знищених чи депортованих в Азію українців і яка була функція даного переселенця з півночі.

Українська мова, її історія, розвиток, асиміляційне нищення.

Вимога української мови як державного спілкування і тим самим як мови заробітньої, чого дотримуються усі держави у світі. Все те за час трирічної державности України могло бути запрограмоване, як терапія, едукація і націоналізація „гомо совєтікуса", тим більше, що існує на світі знаменитий середник інформаційний — телевізія. В Україні навіть є власна продукція телевізорів.

Одначе цей знаменитий середник входження у мозок людини, у її ментальність, не вповні взятий до уваги в Україні, ні в нашій діяспорі, в її допомозі Україні. Головно не був використаний час трирічної державности натиском на області сходу і півдня, зокрема на Крим, на пережутих зросійщенням українців та на домінацію російської меншини застрашаючим числом 11.487,000.

Як каже Юрій Бадзьо („Не будьмо самовбивцями дарма"): „Державне телебачення, на жаль його в Україні ще немає". Справа не лише в якості передач, коли приміром (за виїмком одного, двох) дикторів телевізії своєю дикцією, загальною культурою і мелодикою мови (виразно неукраїнською), умінням подавати матеріял не відповідають елементарним вимогам, в наслідок чого формують з усього суспільства неґативний, малоестетичний, провінційний образ України. В телевізії України надалі діє підсовєтська периферійність, даючи місце всесоюзному і всемогучому московському „Останкіно". І воно панує своєю неоімперіялістичною нахабністю.

Отже, допомога Україні мала б бути для її телеві-

(Закінчення на стор. 3)

Петро Грицак

ПЕРЕЯСЛАВСЬКИЙ ДОГОВІР 1654 РОКУ

У Переяславі 1654 року укладено умови про союз між Україною і Москвою. Переяславський договір (або як названо його у російській історіографії, „трактат"), як пізніше виявилося, був фатальним потягненням Б. Хмельницького, спричиненим тяжкою воєнною ситуацією, та ґеноцидними нападами польського війська на український народ. Країну руйновано, а населення, як згадує М. Грушевський у своїй „Історії України-Руси", вирубано в пень. Це все на підставі ориґінальних документів. Тут треба, одначе, підкреслити, що у XVII ст. це був неначе нормальний спосіб ведення війни між сторонами різного релігійного переконання. В той спосіб 30-літня війна, що якраз скінчилася в Німеччині в 1648 році, довела до загального здичіння суспільства, занепаду культури та винищення великої кількости населення. В польському війську в той час служило багато німецьких найманців, ветеранів 30-літньої війни, які на Україні безкарно практикували те, що навчилися робити в Німеччині, як частину свого „ремесла". В одному місці Грушевський згадує про такого найманця, що сам один забив аж 55 жінок. Це все можна вжити для пояснення, чому звичайно дуже обережна козацька старшина на чолі з Хмельницьким, рішилася на такий ризиковний крок, як про це буде мова нижче.

Із другого боку, російська (большевицька) історіографія описує той (з нашої точки погляду) крок десперації і свого роду паніки та зневіри у власні сили не як договір двох рівних сторін. Це є по просту „возз'єднання", або прилучення Малоросії до Московського царства-государства. Тому вони не можуть нахвалитися проґресивністю того акту, як кульмінації „довговікових мрій українського народу". З ретроспективи 340 років пізніше бачимо ясно, кому той договір вийшов на користь і кому був більше потрібний. Надії на допомогу у страшній, протягненій на більш як шість років війні, виявилися фікцією: Україна дістала попросту одного могутнього ворога більше із практично необмеженими ресурсами. Наслідки були страшні. Прийшла руїна, релігійне поневолення, русифікація, україножерство, заборона мови, врешті ґеноцид мільйонів.

С. Величко каже, яка тут була реакція інших заінтересованих партій. Польський король Ян-Казимир, коли довідався, „що Хмельницький... з усією Україною ... відривається від нього", сердечно заплакав від того, „що покладався на ради заздрісних до людського добра своїх панів поляків". У сенаті 23-го лютого 1654 року король сказав такі гіркі слова: „Панове браття, дійшли ми через непогамований гнів наш і нашу впертість до того, що втратили Україну, як золоте яблуко, втратили світ очей наших, втратили та на вічно відчужили від себе молодців-козаків, братів наших, завдяки зброї і сторожі яких ми заживали в тиші і спокою і були страшні всім іншим нашим і вашим ворогам..." Ті слова говорять самі за себе про величезну втрату, яку поляки зразу відчули, та про важну зміну в рівновазі сил на сході Европи. Поляки, „мудрі по шкоді", врешті здали собі справу, до чого причинилася непогамована шовіністична, спрямована на експансію, польська політика на Україні. Також в „Історії Русів" анонімний автор каже, що дорадники остерігали Хмельницького не йти на той фатальний крок, бо під царем „людям живеться гірше, як під турком". Так само не радили цього робити турки, з огляду на драстичну зміну в рівновазі сил у східній Европі.

Реакція українців була швидка. Гетьман Виговський вже чотири роки пізніше виповідає Переяславський договір, зазначуючи, що лукава та зрадлива політика московського царя змусила його до цього кроку. Одначе вже було запізно! Україна попала у пастку, і треба було століть, щоб із неї вирватися. Вже пізніше Т. Шевченко звертається до Б. Хмельницького „О Богдане, нерозумний сину..." за цей крок, а П. Чубинський у другій стрічці до пізнішого нашого гимну „Ще не вмерла Україна" каже до нього: „Пощо віддав Україну москалям поганим". М. Міхновський у своїй відомій праці „Самостійна Україна" переходить до більш критичної аналізи Переяславського договору та приходить до висновку, „що в ньому є всі ті прикмети, які характеризують 'спілку держав'. Таким чином, головніший закид, який роблять нам наші суперники... ніби ми ніколи не складали держави... є тільки випливом неуцтва й незнання ані історії, ані права". Одначе всі ті домовлення були від самого початку призначені на зломання, з наміром зробити з України звичайну провінцію, що і сталося за Катерини II.

Підставою всіх тих активностей є сам текст Переяславського договору, та з ним опісля поєднаних статтей, обговорених у березні 1654 року в Москві. Це є договір між „думним дяком" Василем Бутурліном та московськими послами, з однієї сторони, та Б. Хмельницьким у ролі гетьмана й козацькою старшиною, із другої сторони. Хоча В. Бутурлін і царські посли підкреслюють сильно факт, що при проведенні договору присяга була стисло одностороння, тільки виконана Хмельницьким та козацькою старшиною, є багато інших тверджень (базованих на „Історії Русів"), та згідно із Грушевським, що вони таки присягали в імені царя. Також цікавим є, що російські історики присвячували тій, здавалось би, чисто формальній справі, багато уваги, щоб доказати, що жадної присяги таки не було. Тому цар-ґосудар і самодержавець (як стало мусів підкреслювати під час переговорів Бутурлін) черкасам (як тоді звали українців офіціяльно), чи „хахлам" (як тоді звали їх москалі популярно) нічого не є винен! Ви прийшли з чолобитною, дістали, що хотіли (caveat emptor), а тепер вам нічого шарпатись! Характеристичним є також сам факт, що київський митрополит та вище духовенство категорично відмовилося присягати на „царя

(Закінчення на стор. 3)

„І один у полі воїн"

Насправді у „полі" було два воїни: кінопродуцент і режисер Юрій Луговий із Монтреалю і його дружина Зоряна Гриценко-Лугова, невтомна помічниця свого чоловіка.

А все ж таки, головний герой і промотор успішного завершення документального фільму про інтернованих українців у Канаді під час Першої світової війни — Ю. Луговий. Захоплений ідеєю правдивого висвітлення історичних подій та фактів, що їх промовчали, а то й навмисне приховували канадські урядові чинники, — Лугові послідовно і вперто працювали над реалізацією цього фільму довгі роки. Щойно навесні цього року, завдяки дотаціям кількох українських суспільно-громадських установ і організацій, а, головно, завдяки гіпотечній позичці на власну хату, Луговим удалося успішно закінчити згаданий фільм і саме тепер його демонструють у різних осередках українського поселення у Канаді і З'єднаних Стейтах.

Фільм вражає під кількома оглядами. Поперше, він розвіяв міт про так звану „британську справедливість", а точніше, про справедливість людей англо-саксонського роду, які були при владі в Канаді під час Першої світової війни.

Подруге, Юрієві Луговому і його співробітникам удалося, шляхом важких зусиль, реконструювати із нечисленних уламків матеріяльних пам'яток, знищених зубом часу (80 років) та із декількох свідчень небагатьох очевидців та вцілілих учасників таборів інтернованих відтворити епічну картину страждань тих українців, яких, всупереч законам міжнародного права і всупереч усім нормам людяности, канадська влада запроторила за колючі дроти лише тому, що вони походили із Австро-Угорської імперії, з якою держави Антанти були у війні. Цих невинних людей не тільки заслали у концтабори, але й змусили по-невільницьки працювати на канадську державу, не тільки під час війни, але ще майже два роки після закінчення Першої світової війни.

Потретє, вибір свідчень, коментарів і пояснень історичних подій, пов'язаних з інтернуванням канадських українців, утверджують глибоке враження автентичности і правди та посилюють розуміння подій і тих історичних фактів, про які йде мова у кінострічці. Водночас свідчення і пояснення історичного тла згаданих подій скріплюють у глядачів довір'я до розповідей, що вплетені у канву документального фільму „Свобода дорогою ціною".

І почетверте, це вже чисто мистецький аспект, художні рамки фільму, тобто музичне і візуальне його оформлення, ставлять його поряд найкращих зразків того жанру фільмів.

Тому й зрозуміло, що згаданий фільм не можна сприймати лише споглядально, на нього можна дивитися лише з до болю прикушеними губами та із трепетом душі. У цьому ж документальному фільмі показано і прокоментовано один із сегментів нашого спільного, нашого болючого історичного минулого, яке напевно пропало б навіки для майбутніх поколінь разом з сувоями знищених уже архівних матеріялів, або це історичне минуле забулося у пам'яті нечисленних уже учасників, та слідів таборів інтернованих і їхніх родин, якщо б не Ю. Луговий і його дружина Зоряна.

Тривалі роки копіткої праці: збирання документальних матеріялів, численні поїздки на місця колишніх концтаборів, (а були вони розкинені по всій широкій Канаді і було їх точно 24), записування на відеострічки розповідей учасників цих таборів, чи їхніх нащадків, організування людей, що подали до фільму свої цінні і науково обгрунтовані коментарі та пояснення історіософського характеру, і врешті — монтажна частина роботи над фільмом, все це — Сизифова праця, яку зміг здійснити лише великий ентузіяст цього діла, одержимий ідеєю висвітлення історичної правди про один із важливих аспектів українського життя в Канаді на шляху нашого спільного столітнього розвитку на цій землі.

Юрій Луговий і його співробітники знаменито справилися із цим важким і відповідальним завданням, подарувавши нашій громаді і історії зразковий документальний фільм „Свобода дорогою ціною". Тепер — за організованою українською спільнотою залишаються принаймні два найголовніші завдання: демонструвати цей фільм не тільки у колах наших організацій, шкіл і студентських та професійних товариств і клюбів, але і в широких колах наших співгромадян. І друге завдання — чинити тиск на канадські засоби масової інформації, зокрема на Канадську радіо-телевізійну корпорацію Сі-Бі-Сі, щоб ця установа передала згаданий фільм на своїй телемережі по всій Канаді. До речі, події, висвітлені у фільмі, — це одна із забутих сторінок історії не тільки канадських українців, але і всієї Канади. І саме такі установи, як Сі-Бі-Сі, у першу чергу зобов'язані подавати до відома канадській громадськости правдиву інформацію про історичні події в Канаді, які з різних причин припали пилом забуття.

Саме тому автор цих рядків щиро закликає українську громаду, і зокрема керівних її діячів, вийти у так зване „поле" і скапіталізувати досягнення, що їх самотужки добилися Юрій Луговий і його дружина Зоряна Гриценко-Лугова. Бо й найпотужніші та найвитриваліші воїни без підтримки свого народу — довго не втримаються на полі бою...

А авторам документального фільму „Свобода дорогою ціною" складаємо щиросердечну, прилюдну подяку і такі ж гратуляції за завершення великого, монументального діла!

Порада: Зацікавлені демонструванням чи придбанням цього фільму — можуть звертатися на адресу: 2330 Beaconsfield Ave., Montreal, Que. Canada — H4A 2G8; tel.: (514) 481-5871, fax: (514) 486-9252.

Орест Павлів

Ще один...

(Закінчення зі стор. 2)

зії. Це один з пріоритетів діяспори, що від трьох літ переочений. Немає концентрації на відповідний з'їзд фахівців, на натиск на Президента, Верховну Раду, по Уряду вимогою ввести категоричні зміни у державній телевізії. Ні немає фонду телевізії України для уможливлювання приватних телестанцій. Чи не кагригідно, наприклад, що була можливість закупити для Товариства „Просвіта" в Україні телестанцію за 200,000 дол. Одначе ця тема була відкладена в обговорюванню передвиборчої стратегії Товариством Розбудови в Україні у Торонто. Адже місцеві програми „Контакт" та „Світогляд" могли ентузіястично (ще в передвиборчий час) порушити діяспорне суспільство і зразу найшлось би 200 осіб в ЗСА і Канаді з офіруванням по тисячу долярів на цю знаменитy ціль.

Проте діяспора знає вагу освіти, діє зорганізовано при університетах та програмою мецената Петра Яцика для вибранців з України, уможливлюючи поодиноким здібним людям навчання про парляментаризм, економіку, банки, фармерство, навіть дещо з технології телевізії. На жаль, це тільки мала кількість одиниць і вони не здвигнуть України з її трагічного завуження з минувшиною. Тут конечно діяти для цілої України, для усіх верств суспільства телевізійно запрограмованою: терапією, навчанням про суть демократії, капіталізму, зокрема, будуючи національно позитивну самопроєкцію та вимогу української мови, як середника заробітку.

На жаль, три роки державности втрачені. На жаль, національно здегенеровані схід і південь України та Крим є залишені для „Останкіно" прямо з Москви.

Абсольвентам „Рідної Школи" у Чикаґо

Пролунав останній дзвоник,
Закінчився рік шкільний,
У Чикаго, в „Рідній Школі" —
Вечір випускний.
Маркіян, Тамара, Мишка,
Дві Асі, Михайло, Ляриса,
Ярема і Люба,
Марко і Наталя
Пiс пiв „Гавдеамусу"
Входять до залі.
Все урочисто, святково навколо,
Прощай же, дитинство, прощай „Рідна Школо".
Це вечір прощання,
І спогадів вечір...
Здається, що вчора свою малечу
До „Рідної Школи"
Вели батьки й мати,
Щоб рідної мови і пісні навчати.
Щоб Божого слова пізнати перлини,
Посіяти в серці любов до Вкраїни.
І ніби то вчора були ті суботи —
Веселі, шкільні, без журби і турботи.
Одинадцять пташок, одинадцять Я —
Одинадцять літо, як єдина сім'я.
Молитви і віра усіх вас єднала,
Козацька воля і княжая слава,
Шевченкові вірші та мудрість Франкова —
Це пам'ять про тебе, о „Рідная Школо"!
А завтра у мандри незнані, далекі,
Із „Рідної Школи" рушають лелеки.
Та як би далеко не вели дороги —
Вертайте до „Рідної Школи" порогу.
Хай світяться щастям лелечі світанки
Для Мишки, Михайла, Яреми й Наталки.
Доріг барвінкових узбіч Мічігана
Для Люби й Ляриси, для Ась й Маркіяна.
Тамарі й Маркові здійсняться всі мрії,
Хай Божая ласка усіх вас зігріє.
Це вечір останній у році шкільному,
Це музика вальсу з дитинства знайома,
Це посмішки друзів і радість батьків,
Це зичення щирі усіх вчителів:
Любов Україні не зрадьте ніколи —
І гордо несіть прапор „Рідної Школи".

Марія Климчак, учителька культури України, Чикаго.

„Бурлаки" відбули свій черговий з'їзд

Тут на пластовій оселі „Вовча Тропа" відбулася у днях 25-26-го червня 48-ма Велика Рада пластових куренів старших пластунів і сеньйорів „Бурлаки".

В часі нарад обговорено організування лещатарських таборів в ЗСА і в Карпатах в Україні, видавничі справи, майбутнє пластової організації в діяспорі та в Україні, близькі XII Збори Конференції Українських Пластових Організацій, що відбудуться у жовтні в готелі Рамада Інн в Іст Гановер, Н.Дж., та інші проблеми. Серед членів куренів „Бурлак" є багато активних у допомозі Україні, як фахівці та добровольці зокрема із технічних ділянок. Про їхні успіхи постійно інформує дбайливо виданий журнал „Комета".

В Україні діє „колиба" „Бурлак" у Львові в числі вісім старших пластунів і п'ять кандидатів до куреня під проводом ст. пл. Дениса Угрина.

На Великій Раді „Бурлак" обрано новий провід „Ватаги", який очолив „ватажок" пл.сен. Володимир Дашко з Канади.

В.Г.

Переяславський договір 1654 року

(Закінчення зі стор. 2)

восточного православного", мотивуючи це незалежністю від світської влади, але „під натиском", каже Грушевський, пізніше таки присягу виконали. Тільки кризовим станом української державности можна пояснити ту обставину, що деталі Переяславського договору були розглянуті аж два місяці пізніше, в Москві. Ті т. зв. „Переяславські статті" давали, на папері, українцям великі права. Одначе сам оригінал умови, як кажуть українці, чи української капітуляції (чолобитні) цареві, як це інтерпретують російські дослідники, не зберігся.

Чому? Завжди дуже обережні козацькі представники, з великим досвідом у справах міжнародних договорів, тут цілком ясно думали, що злучилися з московською державою „як рівні з рівними" (superiorem non recognoscentes). Це була формула загальновживана в міжнародних відносинах: дві рівні держави заключують якусь умову для осягнення якихось міжнародних, корисних для них цілей. Не могли вони взагалі зрозуміти, що із присягою цареві „панове молодці", як вони себе любили називати, стали, в розумінні московських „уставів", попросту царськими холопами, зрівнані з іншими в ярмі. Не могли вони передбачити московського крутійства та азійської хитрости тодішніх царських бюрократів. Так, Бутурлін дістав високі відзначення за успішне проведення переговорів, тобто за одурення українців. Щоб підтримати фікцію звичайного собі приєднання „під високу руку", краще було оригінал договору десь загубити. Пізніше, при кожній нагоді зміни гетьмана чи особи самого „государя", ті, як їх офіціяльно називали, „Переяславські трактати" були редаговані завжди на некористь українців, аж до їх остаточного скасування Катериною II у 1783 році, коли знесено військовий устрій Гетьманщини, зробивши формально з неї звичайну собі провінцію. Одначе не є цілком виключеним, що це десь зберігається, дотепер засекречена, інформація відносно того договору. Тут є гарне поле до попису для наших молодих українських істориків, із яких деякі мусіли „виспівувати" роками всякі блага того договору. Тепер, панове, придивімся до тих справ із іншої точки погляду: як це докладно все сталося? Яка з того наука на будуче для українців?

Найгірше на тому всьому вийшли, виходить, таки поляки. Вони зараз же втратили статус „моцарства", що сягало від „можа до можа". 141 рік пізніше сама Польща втратила свою незалежність, а головним інстигатором тієї події була якраз Росія.

ПОДЯКА

З волі Всевишнього відійшла у вічність дня 29-го вересня 1993 року наша найдорожча ДРУЖИНА, МАМА, БАБЦЯ І СЕСТРА

бл. п.

ЯРОСЛАВА ОЛЕСНИЦЬКА з дому МОСОРА

Цією дорогою складаємо найщирішу подяку родині, приятелям та знайомим, які так численно прибули на похоронні відправи і віддали останню пошану покійній і відпровадили на місце її спочинку. Дякуємо Всечеснішому о. Йосифові Денищукові за уділення їй Єлеопомазання і часті відвідини у лікарні.

Особливу подяку складаємо сестрам покійної, Любі Лапичак Лесько з мужем Михасем, та Євгенії Ратич, як і племінниці Олі Лесько, котрі так дбайливо і з любов'ю піклувалися покійною в ці останні найважчі тижні її життя.

Дякуємо теж д-рові Маркові Олесницькому за його найкращу професійну опіку.

Ми дуже були зворушені участю на похоронах і відправленням Парастасу Владикою Михайлом Кучм'яком, Всечеснішим отцем Ярославом Дибкою та Всечеснішим отцем Йосифом Денищуком.

За прощальні слова на похоронах дякуємо Таїсі Богданській, яка виступила від Союзу Українок Америки, Орестові Городиському, який промовляв від Станиславівців, як теж за спогади, які він написав про покійну в щоденнику „Свобода".

Складаємо рівнож подяку мґрові Володимирові Баранецькому, який промовляв від Фундації Енциклопедії Українознавства, як і Марійці Гельбіґ за прощальні слова від подорожнього бюра „Scope Travel" і Осипові Трушові від Т-ва „Чорноморська Січ".

Цією дорогою дякуємо за численні вінки, квіти, Служби Божі, всім приятелям, знайомим та родині, на адреси яких ми вже давніше вислали писемні подяки.

Дякуємо теж похоронному заведенню Литвин і Литвин за зразкове переведення похорону, а Сестрицтву парафії св. Андрія в С. Бавнд Бруку за приготування тризни.

Пожертви в пам'ять покійної склали:

НА ФОНД ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Кредитівка „Самопоміч" в Нюарку	1,000
Остап, Нестор, Тарас, Любодар і Мирон Олесницькі	1,000
Євгенія Ратич	150
Мирося Богач з сином Адрієм	100
Мґр Володимир і Христина Баранецькі	100
мґр Іван і Уляна Сось	100
Ольга Смаль	100
Люба і Михаїл Лесько	100
Галя Клим	50
Юрій і Реня Поточняки	50
Богдан і Ірена Чайковські	50
Марта Цимбаліста	50
James and Judy Feinberg	50
д-р Ярослав і Ірина Падох	50
д-р Стефан і Оля Парубчак	50
мґр Володимир Сенежак	50
Janelle Berger	45
Ада Осінчук	30
Ксеня Антипів	30
Ірена Колодій	30
Евфрозина Мартинець	25
Богдан Похмурський	25
д-р Богдан і д-р Софія Шебунчак	25
Євген і Володимира Шипайли	25
Emanuel and Diane Fish	25
Ярослав і Ольга Чипаки	25
Степан і Роксоляна Місило	25
Юрій Петренко і Аня Дидик-Петренко	25
Alan and Lynn Furst	25
Олег і Оленка Колодій	20
Володимир і Марія Левицькі	15
Разом	3,445

НА ФОНД ДІТИ ЧОРНОБИЛЯ В КАНАДІ

Віра і Ярослав Верґановські	50
Дарія і Ярослав Винників	50

НА ФОНД ДІТИ ЧОРНОБИЛЯ В АМЕРИЦІ

Люба і Михаїл Лесько	100
Євгенія Ратич	100

НА ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ СПОРТУ В УКРАЇНІ

Товарисвто „Чорноморська Січ"	185
Люба і Михаїл Лесько	100
Богдан Похмурський	25

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ „НАШЕ ЖИТТЯ"

Олег і Іванна Ратичі	50

НА СУСПІЛЬНУ ОПІКУ 28-го ВІДДІЛУ СУА

Стефанія Елис	50

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД СВОБОДИ

д-р Роман Сапович	50

Наша найщиріша подяка всім. Нехай Господь Бог винагородить вас усіх своїми ласками.

РОДИНА

Ділимося сумною вісткою з родиною, приятелями і знайомими, що в четвер, 21-го липня, 1994 р. відійшла у вічність на 87-му році життя наша найдорожча МАМА, СЕСТРА та БАБУСЯ

бл. п.

ЕВГЕНІЯ з з КРИЖАНІВСЬКИХ КОЛЦЬО

Народилася 24-го грудня 1907 р. в місті Бучач, Україна, була довголітньою членкою Союзу Українок Америки, Сестрицтва св. Ольги при церкві Богоявлення в Рочестері, фундаторка УНІГУ та Українського Музею в ЗСА.

ПАНАХИДА — неділя, 24-го липня 1994 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Paul Harris **в Рочестері, Н. Й.**

ПОХОРОН— понеділок, 25-го липня о год. 9:00-ій ранку з того ж похоронного заведення до церкви Богоявлення Господнього, а відтак на цвинтар Holy Sepulchre **в Рочестері, Н. Й.**

Залишені в глибокому смутку:
син — НЕСТОР з дружиною МАҐДОЮ
донька — ЛЕСЯ МАТІЙЦЬО з чоловіком ПЕТРОМ
брат — ВОЛОДИМИР з родиною в Україні
внуки — КСЕНЯ
— БОГДАН
— НІНА
та ближча і дальша родина в ЗСА і Укріані

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

ГОЛОВНА УПРАВА Т-ВА ВОЯКІВ УПА ім. ген.-хор. РОМАНА ШУХЕВИЧА-ТАРАСА ЧУПРИНКИ в ЗСА

з глибоким жалем і сумом повідомляє своїх членів, друзів, приятелів та всю українську громаду, що 20-го липня 1994 року відійшов у вічність

бл. п.

МИХАЙЛО ЧЕРЕШНЬОВСЬКИЙ

нар. 5-го березня 1911 року в селі Стежниця, Лемківщина. Довголітній член Головної Управи Т-ва Вояків УПА в ЗСА.

ПАНАХИДА: четвер, 21-го липня 1994 р. о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ: п'ятниця, 22-го липня 1994 р. з похоронного заведення до церкви св. Юра год. 9-та ранку. Після відправи на цвинтар в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Дружині покійного, дочці та всій родині висловлюємо глибоке співчуття.

В пам'ять професора А. Антоновича

Професор Адам Антонович для мене особисто — одна з найбільш надзвичайних людей, що мені довелося колибудь стрінути. В 1937 році ми, тобто мій товариш з медицини і я, відвідували доволі часто його молодшого брата в Малій Семінарії у Львові, а точніше шукали зв'язків та молодих надійних людей з ціллю зацікавити їх і запізнати з організованим підпільним націоналістичним рухом. Опікуном тієї молоді був настоятель Адам Антонович, що саме скінчив свої студії у Львівському Університеті. Його обов'язком було втримувати дисципліну, контролювати позашкільну науку, фізичне виховання і боротьбу з алькоголем і куренням. Як сьогодні бачу його — в модних тоді „пумпах", коротко стриженого та з „метеликом" на шиї. Він добре знав, чого ми приходимо і саме його обов'язком, дорученим церковними чинниками, було стерегти тих молодих людей від „політики", а установу — від всяких прикростей і переслідувань. Молодий настоятель добре знав, що зараз за плотом Малої Семінарії є Велика Семінарія, та що наші богослови передавали через діри в плоті юнакам підпільну революційну літературу, заклики і летючки. Формально він нібито вимагав від нас рідше відвідувати своїх свояків, але тим часом давав, кому треба, перепустки з підписом „А. А." без відома вищих чинників, і його хлопці брали участь у важливих демонстраціях, маніфестаціях та інших масових акціях.

Прийшов сумний 1939 рік, а з ним жахлива окупація Західньої України московським комуністичним режимом. Багато українських активістів, щоб врятувати своє життя, подалися до т. зв. генеральної губернії. Доля закинула проф. Антоновича до княжого Холма, а автора цих рядків — до Володави, 40 кілометрів на північ від Холма і 30 кілометрів на південь від Білої Підляської. Проф. Антонович зі властивим йому ентузіязмом поринув у свою улюблену ділянку — виховання молоді, будучи референтом молоді при окружному Українському Допомоговому Комітеті в Холмі. Це не була легка справа. Він їздив, а частіше ходив по селах, організовуючи т. зв. курені молоді, поширював між молоддю знання про Україну, защеплював підстави національної моралі та практичну основу цієї мудрости: „У здоровому тілі — здорова душа". Організував молодечі, спортові та культурні імпрези, змагання, марші, конкурси, перегони, старяючись стояти осторонь партійних сварок, що в тих часах завдавали багато шкоди. Мені доводилося іноді помагати йому у спортових імпрезах.

Ніколи не забуду „зимової олімпіяди" в Холмі. Скільки труду і нервів дорогий професор і ми всі вложили в той проєкт! Як щиро ми молилися, щоб упав сніг, та молилися мабуть, замало, бо сніг лише притрусив землю, і змагання відбувалися в болоті, але професор оптимістично впевняв, що іншим разом буде краще. Суддею на тих змаганнях і співорганізатором був усім відомий Омелян Грабець, пізніше полковник УПА. Більш вдалою імпрезою був відбиванковий турнір з участю завзятих спортовців з далеких міст і сіл. Зі самої Володави ми привезли дві дружини, що їх тренував Федір Польовий — Поль, пізніше командир старшинської школи УПА в Карпатах. Якось весною 1941 року проф. Антонович організував довгі марші, заплянувані як фізична підготова до великих діл, на які ми усі чекали.

Про ролю, що її відограв професор в діяльності української гімназії в Холмі, напевно розкаже хтось інший, бо це окрема тема. Ще осінню 1940 року Український Центральний Комітет в Кракові зорганізував в Криниці спортово-вишкільний табір для референтів молоді з цілої „генеральної губернії" з участю близько тридцять учасників і численної булави. Комендантом і душею був проф. Антонович. Провід УЦК перебував під впливом приятелів полк. Мельника, і сподівалися, що учасниками будуть самі „свої", але з різних причин сталося інакше. Цей табір перетворився у військово-вишкільний, а учасниками були самі „не свої". Табір відвідував голова УЦК проф. Кубійович та провів для усіх незабутні мандри по чарівній Криниччині. Учасники відбували інтенсивні нічні вправи, маршували вулицями Криниці з проф. Антоновичем на чолі, співали всякі „гайдамацькі" пісні, а місцеві поляки думали, що це вже кінець світу. Деякі достойники з Кракова не могли вийти з дива, як то воно так сталося. Наш професор лише усміхався і казав: „Не журіться, сталося добре!"

Наша наступна зустріч мала місце десь в листопаді 1942 року і відбулася в сумній мовчанці. Мене перевозило ґестапо з коломийської тюрми до Львова і ми стрінулися на пероні львівської головної станції. Він бачив, що коло мене йшли два ґестапівці, але не зауважив, що я скований, і з радістю підніс руку для привітання. Ґестапівці накинулися на нього, брутально штовхнули так, що він ледве не впав, але ще зумів подати мені знак, що розуміє, що треба зробити і кого має повідомити.

По багатьох роках, вже в Чикаґо, він пригадував мені ту зустріч та казав, що „такого ходячого трупа" ніколи перед тим не бачив.

Хоч минули роки тяжких випробувань, проф. Антонович залишився незмінним. Завжди був там, де діялось щось корисного для української громади. Жваво цікавився працею Ліґи Американських Українців, а пізніше Українського Конґресового Комітету Америки. Одним з перших збагнув вагу виховання нашої молоді в чужому, часто ворожому, середовищі та повністю присвятився тій справі, уживаючи як базу Школу Українознавства, що знову становить окрему тему. З різними нашим організаціями проводив імпрези, свята з участю молоді. Усі пам'ятаємо фестивалі на Равнд Лейку з величавими портретами славних мужів минулого України, з кличами, цитатами та мистецькими виступами. Щоб надати культурне тло для тих імпрез, сам приводив до порядку площу. Професор був великий індивідуаліст і не любив над собою ніяких зверхників-„босів". На загальний подив нашої консервативної громади, що не дуже шанувала ремісничий фах, а зокрема шевський, відкрив собі на Вестерн евеню шевський варстат з усіми атрибутами. Українське Чикаґо, включно з моїм покійним батьком і мною мною, любило до нього заходити, щоб поговорити про минуле, довідатися, що дієтся та що плянується, а проф. Антоновичеві плянів не бракувало. Він вперто мріяв про відновлення Сокільського руху, принаймні хотів відзначити його славне минуле. Він, завзятий бойко, гостро критикував малу активність його земляцької організації та мав сталий сантимент до найбільшого бойка — Івана Франка, і це було спонукою до заснування ним Літературного Фонду імени Івана Франка. Унікальною заслугою проф. Антоновича було заснування і видавання ілюстрованого журналу „Екран". Це був дійсно безконечний труд, задуманий як ілюстрована хроніка України від давніх часів до наших днів. Він сам, з дуже мінімальною допомогою, збирав матеріяли, сам редаґував, сам багато дописував, адміністрував і кольпортував, не оминаючи ні однієї імпрези, академії, концерту, демонстрації чи маніфестції. Він нагадував мені Діогена і Сковороду, бо не дбав про гроші, вигідне мешкання, одяг, лише не хотів, щоб йому хтось заслонював світло. У своїй беретці аж горбився під тягарем „Екранів". На усіх імпрезах сідав на краєчку останньої лавки зі своїм крамом. Часто забирав голос в дискусіях, не уживаючи мікрофону, бо природа обдарувала його потужним голосом. Мав одну велику хибу — любив говорити правду, а це, як відомо, непопулярна річ. Дуже переймався, що так мало наших молодих людей брало активну участь в американському політичному процесі та унапрямлював по тій лінії політичну долю свого сина Бориса, адвоката. В останні часи багато хворів, але не надавав своїм недугам ніякого значення, бо завжди мав щось важнішого до зроблення. Зі мною як лікарем рішуче не хотів говорити про хвороби. Захоплювався своєю невісткою і бідкався, що робив би без неї, та все журився долею „Екрану". Я знав св. п. професора Антоновича довгі роки, але ще далі не знаю, чи він був бандерівець чи мельниківець, чи інший „івець", але знаю, що був незвичайно цінною людиною, з великого „Л", і якби Україна мала більше таких синів, то її доля була б дуже світлою. Він хоч не був політиком, однак мав дуже витончений політичний інстинкт і рідко помилявся. Його найрідніші і ми, його приятелі, чиї життєві шляхи перехрещувалися з його шляхами, можемо бути гордими і вдячними долі, бо багато ми навчилися від нього, під його впливом стали шляхетнішими і свідомішими.

Мирослав Харкевич

✻ РОЗШУКИ ✻

Сестри Ангеліна Міштурак та Леонора з дітьми розшукують **СІЛЕЦЬКОГО ІВАНА (або його дітей)**, який виїхав до Арґентини у 1927 році. Звертатися на адресу: Україна, 293720 Львівська область м. Дрогобич, вул. Колиського 1 кв. 8.

Б. Горанський зі Старого села пошукує вуйка **ОМЕЛЯНА ЗИМІНСЬКОГО.** Прошу телефонувати на **(201) 467-3832**